

ઘોરણા : 9 ગુજરાતી

પાદ : 20

સમાજ સમર્પિત શ્રેષ્ઠી

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન : 1 નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ખરા (✓) ની નિશાની કરો.

(૧) કિશોર વયે નાનજુભાઈમાં કેવા પ્રકારની સાહસિકતા હતી?

(ક) અણાદીઠેલી ભોમ પર પગ મૂકવાની

(ખ) વણાખેડેલી જમીન પર ઘેતી કરવાની

(ગ) પર્વતના શિખર પર પગ મૂકવાની

(ધ) દરિયાના તાંડવમાં વહાણ ચલાવવાની

(૨) લેખકે યુગાન્ડાના 'બેતાજ બાદશાહ' તરીકે કોણે ઓળખાવ્યા છે?

(ક) યુગાન્ડાના પ્રમુખ મિલ્ટન ઓબોટેને

(ખ) ગુજરાતના શ્રેષ્ઠી નાનજી મહેતાને

(ગ) યુગાન્ડાના ઉદ્યોગ સાહસિક નાગજુભાઈ પ્રભુદાસને

(ધ) માનવતાના બેખધારી મહાત્મા ગાંધીજીને

(૩) નાનજુભાઈના મતે કેવી સમાજરચના ભારતને મહાન બનાવશે?

(ક) ધર્મ-જ્ઞાતિના આડંબરથી મુક્ત સમાજરચના

(ખ) ભેદભાવયુક્ત શિક્ષણપ્રથાવાળી સમાજરચના

(ગ) નિરક્ષરતા અને અસ્પૃશ્યતા નિવારણ માટેની સમાજરચના

(ધ) પુત્ર-પુત્રીની સમાનતા અને જાતિવર્ણના ભેદભાવ વગરની

સમાજરચના

(૪) નાનજુભાઈએ આર્યકન્યા ગુરુકુળનો પાયો કોના હાથે નખાવી

અસ્પૃશ્યતા નિવારણનું સાહસિક પગલું ભર્યું?

(૫) એક આદિવાસી કન્યાના હાથે

(૬) ગામડાની એક અભણ બહેનના હાથે

(૭) એક હરિજન બાળના હાથે

(૮) એક વિકલાંગ કન્યાના હાથે

પ્રશ્ન : 2 નીચેના પ્રશ્નનો બે-ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર આપો.

(1) 13 વર્ષની કિશોર વયે નાનજીને દરિયામાં જતી વખતે કેવો
અનુભવ થયો ?

- 13 વર્ષની કુમળી વયે નાનજીભાઈએ યુગાન્ડા જવાનું નક્કી કર્યું
મેહિનાઓની સકર, વહાણની મુસાફરી - એમાં વચ્ચે તોકાન
આવ્યું, કુવા ગંભ અને સઠ તૂટી ગયા, મૃત્યુ સામે દેખાતું હતું.

ભૂખ, તરસ અને અનિશ્ચિત ભાવ છતાં તેમણે હિંમત જાળવી,
તાંડવ વચ્ચે સ્થિરતા રાખી બીમાર સાથીઓની સેવા કરી અને
ઇશ્વર ઉપર અડગા શ્રદ્ધા રાખી સક્રા પાર કરી. એક કિશોર માટે
એવો અનુભવ હતો કે જીવનમાં પછી ગમે તેવી કપરી
પરિસ્થિતિમાં તેઓ ડગ્યા નહીં.

(2) નાનજુભાઈ મહેતાના જીવનનો પંચશીલ સિદ્ધાંત જણાવો.

➤ નાનજુભાઈ મહેતાના જીવનનો પંચશીલ સિદ્ધાંત આ હતો : ‘સાંકું ભોજન, સાદો પહેરવેશ, સાંકું લખાણ, સાદી ભાષા અને ઉચ્ચ વિચારો’. આ સિદ્ધાંતોને નાનજુભાઈએ પોતાના જીવનમાં સદાને માટે જગત્વી રાખ્યા હતા. તેમણે સામાન્ય જનો, ગ્રામસમાજ, મહિલાઓ, અસ્પૃશ્યતા-નિવારણ, શિક્ષણ સંસ્થાઓ વગેરે માટે જે સત્કાર્યો કર્યી તેની પાછળ તેમના પંચશીલ સિદ્ધાંતો જે હતા.

પ્રશ્ન : ૩ નીચેના પ્રશ્નોનાં સાત-આઠ લીટીમાં ઉત્તર આપો.

(1) નાનજુભાઈ કાલિદાસ મહેતાને યુગાન્ડાના 'બેતી છે

બાદશાહ" તરીકે શા માટે ઓળખાવ્યા છે ?

- નાનજુભાઈ કાલિદાસ મહેતાને ખેતીનું સહેજે જ્ઞાન નહીંતું;
ઇતાં તેમણે યુગાન્ડાની વણખેડેલી ધરતી પર, અજાણ્યા પ્રદેશમાં
કપાસ અને ચા-કોકીની ખેતી શરૂ કરી. પોતાની હૈયાસુઝ

અને સખત પુરુષાર્થને કારણે તેમને એમાં સફળતા મળી. એ
પછી તેમણે કેતકી અને રબરનાં વિશાળ ઘેતરો સર્વી. તેમણે
એક ઉદ્યોગ તરીકે કપાસનો એવો વિકાસ કર્યો કે, યુગાન્ડા
રૂ માટે જગવિખ્યાત બન્યો. આ રીતે નાનજુભાઈએ યુગાન્ડાની
આર્થિક પ્રગતિનો પાયો નાખ્યો. તેમણે શેરડીનું વાવેતર કરી
1924માં લુગાઝી સુગાર ફેક્ટરી શરૂ કરી.

એક સદી પહેલાં જપાનની ટેકનોલોજી અપનાવી તેમણે નવા
યુગની શરૂઆત કરાવી. આમ, સૌરાષ્ટ્રના નાનકડા ગ્રામમાં
જન્મેલા અને માત્ર ચાર ચોપડી સુધી ભણેલા નાનજુભાઈને
અજાણ્યા પ્રદેશમાં ઉદ્યોગ સ્થાપવામાં અને તેને વિકસાવવામાં
સક્ષળતા મળી. આથી નાનજુભાઈ કાલિદાસ મહેતાને
યુગાન્કાના 'બેતાજ બાદશાહ' તરીકે ઓળખાવ્યા છે.

(2) નાનજુભાઈ મહેતા અજાણ્યા પ્રદેશમાં ઉદ્યોગ સાહસિક

તરીકે શા કારણે સફળ થયા ?

➤ નાનજુભાઈ મહેતા અજાણ્યા પ્રદેશમાં ‘ઉદ્યોગ સાહસિક’

તરીકે સફળ થયા; કારણ કે તેમણે પોતાની હૈયાસૂઝ અને

સખત પુરુષાર્થી અજાણ્યા પ્રદેશમાં કપાસ, ચા-કોફી, કેતકી

અને રબરની ખેતી કરી.

કપાસનો વિકાસ કરીને યુગાન્ડાની આર્થિક પ્રગતિનો
પાયો નાખ્યો. તેમણે શેરડીનું વાવેતર કરીને 1924માં લુગાઝી
સુગર ફેક્ટરી શરૂ કરી. નાની ઉંમર અને ઓછું ભણતર હોવા
ઇતાં; અસાધારણ હૈયાસ્કુઝ, સખત પરિશ્રમ, સાહસ અને
પરમાત્મામાં અડગ શ્રદ્ધાને કારણે નાનજુભાઈ મહેતા અજાણ્યા
પ્રદેશમાં ઉદ્યોગ સાહસિક તરીકે સરળ થયો.

Thanks

For watching